INSPIRATIE

jaarverslag 2021

LET OP!
Deze pdf is interactief. Klik op de iconen voor aanvullende informatie.

Regionaal Archief Rivierenland

Voorwoord

Inspiratie

Inspiratie doe je op verschillende manieren op. Vaak door plaatsen te bezoeken, dingen te bekijken en met mensen in gesprek te gaan. Nou waren er in dit - alweer tweede - coronajaar veel minder kansen om ergens naar toe te gaan en om mensen te ontmoeten. Waarom dan toch het thema Inspiratie voor dit jaarverslag?

We hebben, net als heel veel anderen noodgedwongen door de coronamaatregelen, bepaalde dingen niet kunnen doen, zoals rondleidingen en soms zelfs mensen op de studiezaal ontvangen. Dat bood wel weer ruimte voor andere zaken. Zo hebben we heel veel tijd kunnen steken in het ontsluiten, indexeren, digitaliseren en presenteren van onze archieven en collecties. En hebben we mogelijkheden gecreëerd voor anderen. Zodat zij op afstand nog meer gebruik konden maken van onze rijke bronnen en geïnspireerd konden raken door nog onbekende of niet eerder geziene documenten.

Wij zijn op ons beurt geïnspireerd geraakt door de vele dankbare archiefonderzoekers die toch door konden met hun onderzoek dankzij onze scanning-on-demand service en de vele nieuwe online bronnen. We raakten ook geïnspireerd door de pareltjes die we vonden bij het inventariseren, restaureren en indexeren van stukken. En – niet in de laatste plaats – door de kennis en kunde van onze collega's, de samenwerking die ondanks de fysieke afstand toch geolied verliep en door het doorzettingsvermogen om er ook in deze moeilijke tijden steeds weer de schouders onder te zetten en er met hart en ziel voor blijven gaan.

En nu wens ik ook jou veel inspiratie bij het lezen van dit jaarverslag.

Ella Kok-Majewska
Directeur/streekarchivaris
Regionaal Archief Rivierenland

Inhoud

1. Digitalisering
2. Behoud & conservering
3. Inventarisatie
4. Indexering
5. Aanwinsten
6. Educatie en communicatie
7. Archiefinspectie
8. Advies
9. Jaarcijfers
10. Twitterfeed

Wat betekenen de iconen?

= Verwijzing naar website

= Verwijzing naar foto

= Verwijzing naar filmpje

1. Digitalisering

Door stukken te digitaliseren en online te zetten kan iedereen altijd en overal onderzoek doen. Dit jaar konden we door de coronamaatregelen regelmatig maar 1 van de 2 digitaliseringsapparaten gebruiken. En mochten vrijwilligers vaak niet komen helpen. Toch hebben we in- en extern circa 110 meter archief kunnen digitaliseren. Dat zijn 570.000 scans!

Bijzondere stukken

We digitaliseerden veel kernbestanden van gemeentelijke archieven, zoals notulen, resoluties, rekeningen en gemeenteverslagen. Maar ook een aantal kleinere, bijzondere stukken, zoals:

- Woningkaarten van Buren en Beusichem, 1939-1993.
- Registers van patentplichtigen in Culemborg, 1859-1894.
- Affiches uit Heerewaarden, 1939-1940.
- Kerkelijke doop-, trouw- en begraafregisters uit Opheusden van voor 1811.
- Familiealbum Hasselman uit Zoelen.
- Archief van de watersnoodcommissie Tiel, 1827-1829.
- Archief van de Joodse familie Van Dijk uit Zaltbommel.

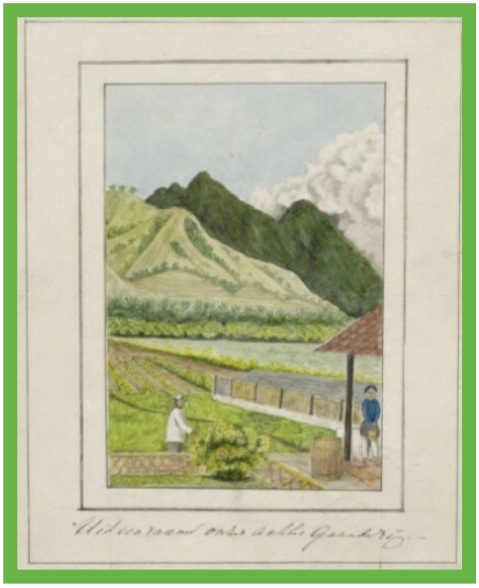

Een tekening uit het familiealbum van Hasselman uit Zoelen.

Digitaliseren op aanvraag

Op momenten dat onze studiezaal dicht was, konden we mensen vooruit helpen met hun onderzoek door stukken op aanvraag voor ze te scannen. We deden dit gemiddeld 41 keer per week en maakten hiervoor 105.500 opnamen.

Externe projecten

Voor gemeenten lieten we 1.502 dossiers digitaliseren in samenwerking met GMS. Picturae ging voor ons aan de slag met 3 projecten: het digitaliseren van de charters van het weeshuis in Buren, de militieregisters uit Rivierenland en bouwvergunningen uit Culemborg.

Ter inspiratie

Aben-kaartjes zijn bijzondere verzamelkaartjes van de Ammerzodense koekfabriek De Bijenkorf (1887-1935). Je kon ze sparen bij een honingkoek. Er staan leuke afbeeldingen op en spreuken of rijmpjes.
Ze zijn heel zeldzaam, maar we krijgen er regelmatig een paar van de Engelsman Patrick Marks.

Een Aben-kaartje van koekfabriek De Bijenkorf uit Ammerzoden.

2. Behoud & conservering

We hebben in 2021 veel werk verzet voor het behoud van onze archieven. Door te conserveren maakten we informatie zichtbaar en zorgden we ervoor dat stukken zonder schade konden worden gedigitaliseerd.

Een paar cijfers

We hebben 140 meter archiefmateriaal opnieuw verpakt voor duurzame opslag en voorzagen 200 meter van nieuwe etiketten. We brachten de materiële staat en eventuele schade van 127 meter archief in kaart. We conserveerden en restaureerden bijna 75 meter archieven met schade. Dat zijn zo'n 3.500 inventarisnummers.

Ter inspiratie

Bij een 'snoekenbek' steekt het papier door een grote kracht uit de boekband. Snoekenbekken zijn moeilijk te digitaliseren. Gelukkig kun je de spanning op de rug verlagen en het boekblok opnieuw vormen!

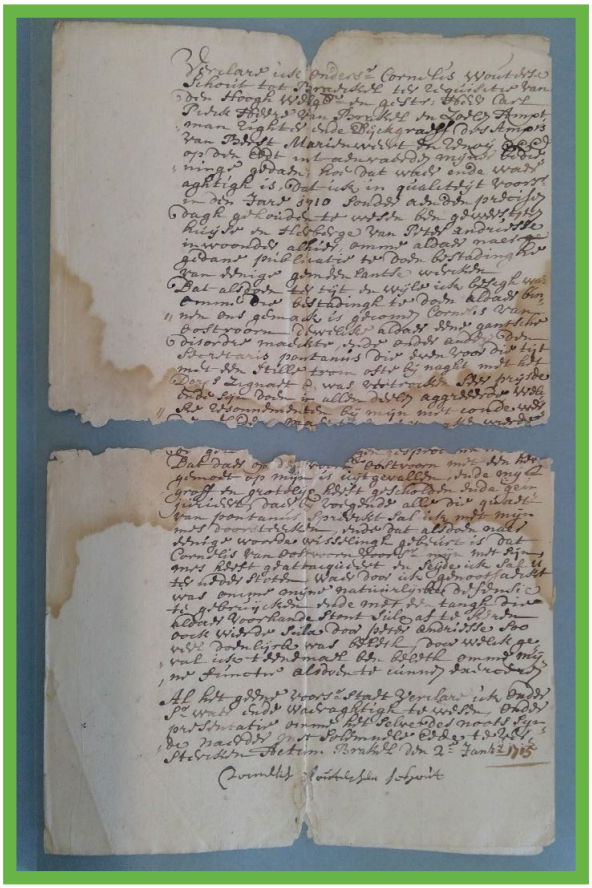

Vochtschade in het archief van de gerechtsbank van de dagelijkse heerlijkheid Brakel

Militieproject
Vroeger werden in militieregisters alle dienstplichtige mannen vastgelegd: hun naam, maar ook vaak een beschrijving van hun uiterlijk, wat hun beroep is, wie hun ouders zijn en nog veel meer. Het is dus een fantastische bron voor genealogisch onderzoek. We zijn nu begonnen met het inventariseren, conserveren en digitaliseren van alle militieregisters uit het Rivierenland van 1790-1849.

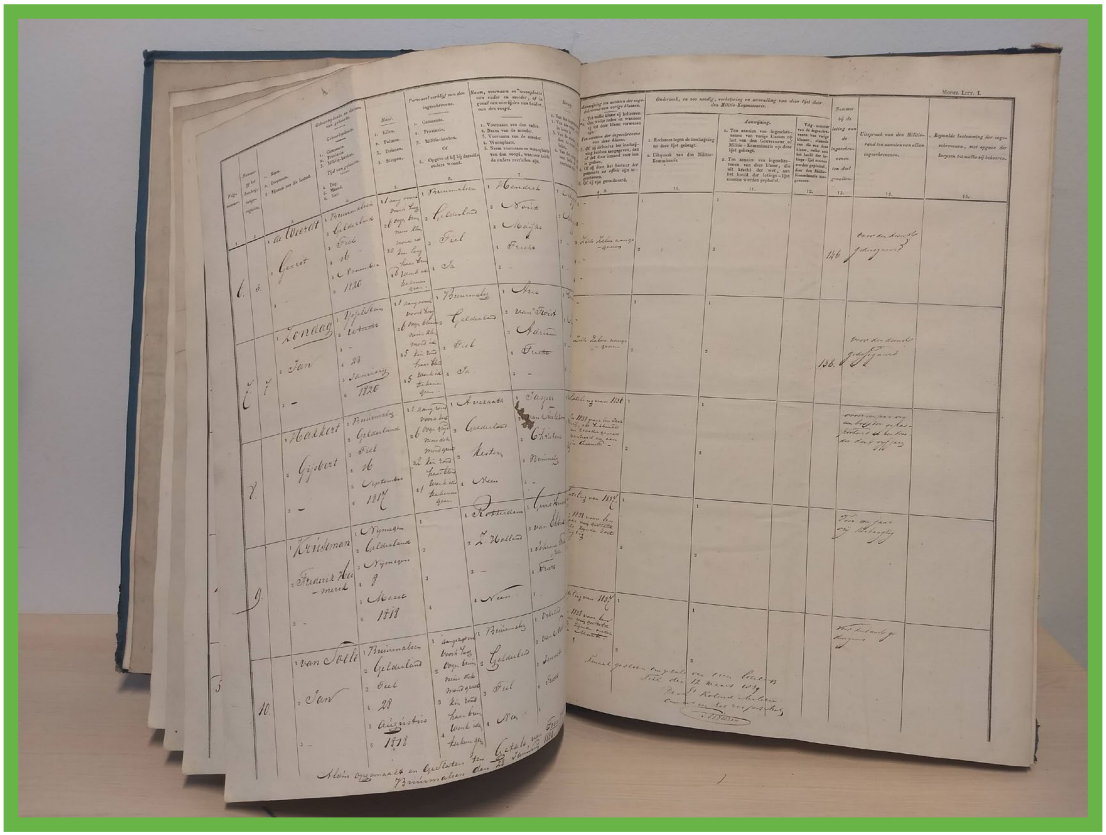

Twee pagina's uit een militieregister.

3. Inventarisatie

Stukken die we in onze depots opbergen, willen we natuurlijk ook weer goed terug kunnen vinden. Daarom moeten we ze duidelijk beschrijven, of zoals wij dat noemen: inventariseren. Dit jaar hebben we weer circa 131 meter archief geïnventariseerd.

Een paar grote projecten:

- Alle militieregisters.
- De archieven van de rechtsvoorgangers van ziekenhuis Rivierenland.
- De archieven van de hervormde gemeenten Wadenoijen en Zoelen.
- Het archief van de Crobsche Waardpolder onder Haaften.
- Het archief van architect Steenbeeke.
- De dossiers over de restauratie van panden in de binnenstad van Buren.

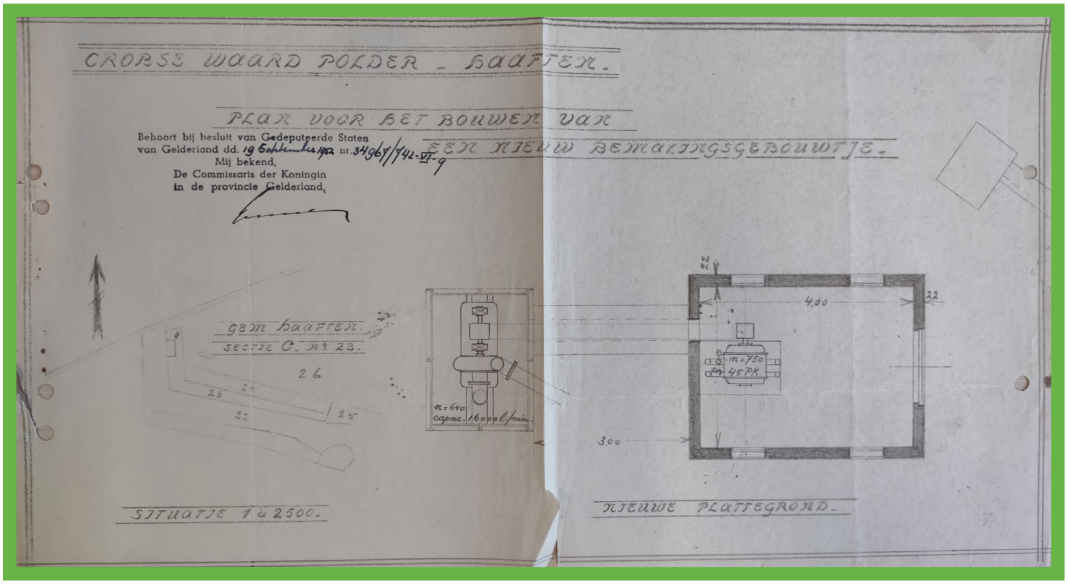

Tekening voor de bouw van een bemalingsgebouwtje in de Crobse Waardpolder.

Bouwvergunningen

Er kwamen tienduizenden bouwvergunningen online beschikbaar. Er staan er inmiddels 135.290 in de database ‘vergunningen’ op de website. Van ruim 20.800 bouwvergunningen verbeterden we de beschrijving, zodat ze nog beter online vindbaar zijn.

Straatnaamgeschiedenis

In 2021 ging een website van de Oudheidkamer Tiel online over de geschiedenis van Tielse straatnamen. Een project waaraan wij hebben deelgenomen, onder meer door vele dossiers te digitaliseren. Op onze eigen website hebben we de globale straatnaamgeschiedenis van 18 kernen toegevoegd aan onze zoekhulp Straatnamen in het Rivierengebied.

Ter inspiratie

Wethouderskade, Tiel - In de 19de eeuw werden er huisjes gebouwd, die samen met de huisjes op het Bleekveld een armoedige buurt vormden. De bijnaam was ‘de schijtbuurt’. De naam Wethouderskade zou in de volksmond aan de straat zijn gegeven. Men zei: ‘hier zouden de wethouders eens moeten wonen!

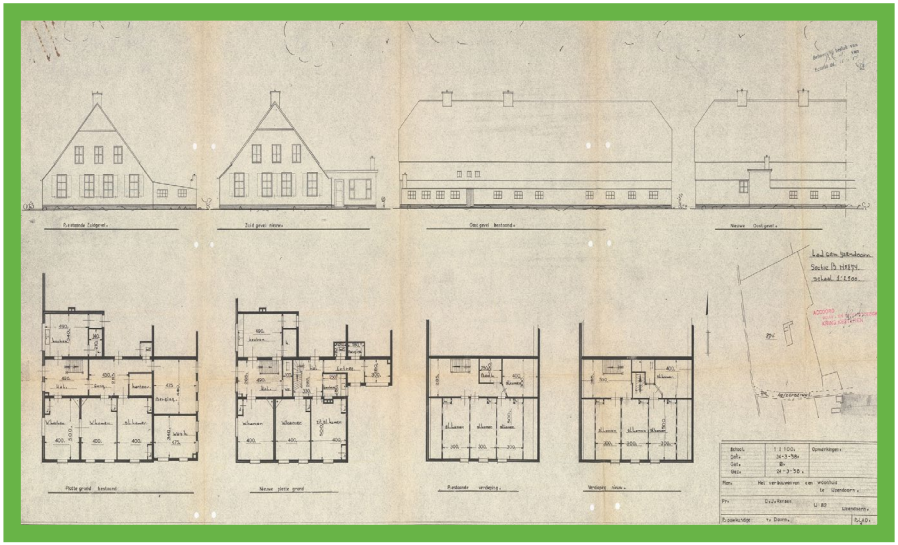

Tekening voor het verbouwen van een woonhuis in IJzendoorn in 1958.

4. Indexering

Een grote groep trouwe vrijwilligers helpt ons met allerlei taken. Onder andere met indexeren. Mede dankzij hun inzet kun je op de website door aktes zoeken op achternaam, voornaam, straatnaam of een ander trefwoord.

Ter inspiratie

De zoon van dijkmeester Dirk de Ridder krijgt in 1771 als 2e voornaam Leccius, vanwege het hoge water in de Lek. Het Hoogheemraadschap aanvaardt het peterschap en de voornaam wordt van generatie op generatie doorgegeven. Bij Koninklijk Besluit wordt Leccius in 1872 toegevoegd aan de achternaam en heet de familie Leccius de Ridder. En zo kom je dus in akten regelmatig de naam Cornelis Dirk Leccius Leccius de Ridder tegen!

Schepenakten

Er zijn 2.000 namen in schepenakten met boedels en testamenten geïndexeerd en de namen zijn nu op de website in de personendatabase te vinden, gekoppeld aan de scans.

Notariële akten

Zo'n 275 vrijwilligers hebben het afgelopen jaar minstens 337.375 persoonsnamen uit notariële akten ingevoerd. Dat deden ze in ons project Waarvan Akte! op het online platform Velehanden.nl. In oktober konden we de eerste resultaten op de website presenteren. Gemiddeld indexeerden ze 546 scans per maand.

Een stapel notariële akten op een repertorium.

Burgerlijke stand en bevolkingsregisters

Er zijn bijna 60.000 namen van de burgerlijke stand van Lingewaal geïndexeerd en ruim 50.000 namen in bevolkingsregisters (ook met name uit Lingewaal). Onderzoekers kunnen nu al namen op de site vinden uit de bevolkingsregisters van Asperen, Herwijnen, Heukelum, Spijk en Vuren.

DTB-boeken en lidmatenregisters

Ook indexeerden vrijwilligers bijna 45.000 namen in doop-, trouw-, begraaf- en lidmatenregisters. Allemaal belangrijke bronnen voor genealogen. In lidmatenregisters kun je bijvoorbeeld met een beetje geluk gegevens vinden over afkomst uit of vertrek naar andere plaatsen.

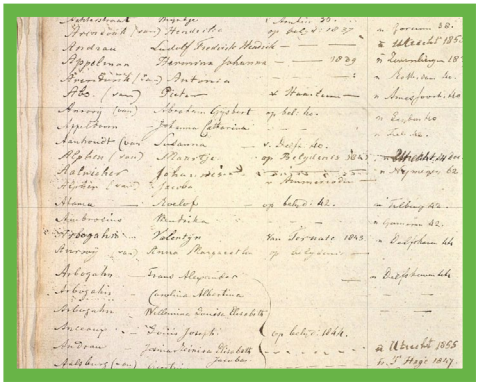

Lidmatenregister Bommelerwaard 1817-1884.

Een deel van onze vrijwilligers.

5. Aanwinsten

Onze wettelijke taak is het verzamelen, bewaren en beschikbaar stellen van archieven van de aangesloten gemeenten en het waterschap. Dit vullen we aan met particuliere archieven en collecties. Zo willen we een zo compleet mogelijk beeld van onze samenleving voor de toekomst bewaren. Hieronder een kleine selectie uit de nieuwe aanwinsten van dit jaar.

Een greep uit de nieuwe archieven

- Archief van Louis Meijdam met documenten over bouwhistorisch onderzoek in Buren.
- Archief van journalist en schrijver Chris van Esterik uit Ingen.
- Archief van de Protestantse Gemeente Varik / Heesselt.
- Archief van Drukkerij Pekelharing in Zaltbommel.
- Het eerste deel van het archief van EVA-Lanxmeer in Culemborg, via initiator Marleen Kaptein.
- Het archief van de Betuwse schilder Piet Mulder.

Een paar nieuwe stukken voor onze collecties

- Getuigschrift bij het verlaten der Christelijke School ter Nederhemert van A. Kant.
- Opengewerkte tekening van stadhuis Culemborg van Onno van Geuns.
- Serie van 6 foto's van de reis naar Zweden van Tielse kinderen ('bleekneusjes') vlak na de Tweede Wereldoorlog.
- Prentbriefkaart met tekening van Willy Sluiter met tekst: 'naar Keulen via Kesteren Nijmegen, nieuwe trein H.Y.S.M.'.
- Pentekening van de Lingebrug over de Linge te Geldermalsen.

Ter inspiratie

Betty van Kraaikamp vond bij het leegruimen van de woning van haar ouders achterin een la 2 dagboekjes van haar vader. Ze wist niet dat ze bestonden. Hij hield er zijn ervaringen in bij tijdens het laatste, zware oorlogsjaar in Ingen. Ze vindt het belangrijk dat deze nalatenschap voor altijd bewaard wordt en in te zien is en dus bracht ze de boekjes naar het RAR.

Voorbeelden van nieuwe boeken en documentatie

- Haegsche juffer roof, of verhael van het gepasseerde ontrent het rapieren en weghvoeren van juffr. Catharina van Orliens, door Johan Diederik Mortaigne. Ende het gene daer op soo in den Hage als tot Culenborgh is gepaßeert.
- Startnotitie dijkversterking Neder-Rijndijk Rijswijk-Opheusden, door Witteveen en Bos.
- De beoefening van bloemisterij en groenteteelt te Beesd.

6. Educatie en communicatie

We vinden het belangrijk dat iedereen weet dat het archief van en voor iedereen is. En het is ook nog eens superleuk en leerzaam. Daarom doen we veel aan educatie en communicatie.

Bezoeklessen

Samen met de cultuurcoach van West Betuwe hebben we een nieuwe bezoekles ontwikkeld voor groep 2: *De Verzamelvrouw*. En we vernieuwden de les *Voor Altijd Bewaren*. Leerlingen moeten nu zelf een scheur in papier repareren, archiefstukken inventariseren, een ontnieter gebruiken en een archiefdoos vouwen.

Basisschoolkinderen fietsen naar huis na een bezoekles.

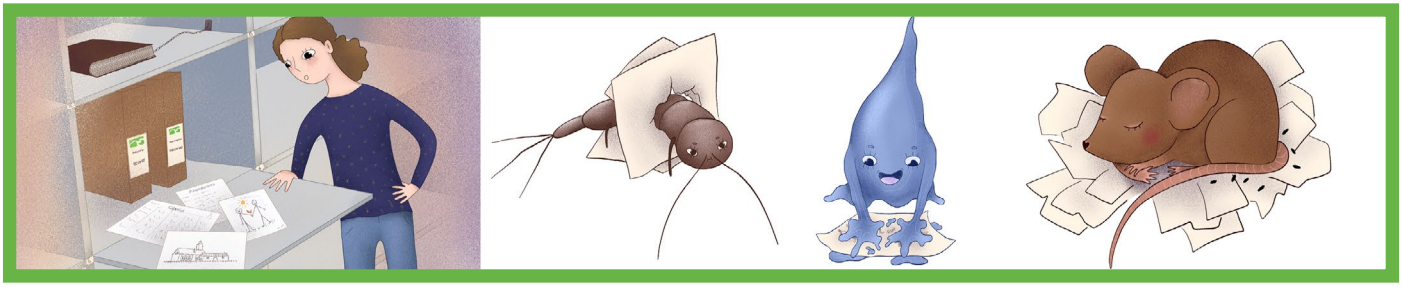

Afbeeldingen uit de nieuwe les De Verzamelvrouw.

Projecten

We verzorgden 3 Knowledge Detective-projecten samen met Humint Solutions en Zinder. Ze resulteerden in schilderingen in fietstunnel De Berenkuil in Tiel. Jongeren gingen in gesprek met ouderen om te leren over het verleden. Daarna deden ze bronnenonderzoek en verwerkten ze wat ze hadden geleerd in een presentatie of werkstuk. Een van de projecten werd zelfs genomineerd voor een erfgoedprijs: De Gelderse Gouden Roos.

Rhijnroutes

Vorig jaar hebben we al Rhijnroutes voor Tiel en Culemborg ontwikkeld. Dit jaar kwamen er 7 bij: Ochten, Geldermalsen, Asperen, Beusichem, Avezathen, Buren en kasteel Ammersoyen. Rhijnroutes zijn gratis, leerzame wandelpuzzeltochten. Ze zijn te vinden in de app IZI Travel.

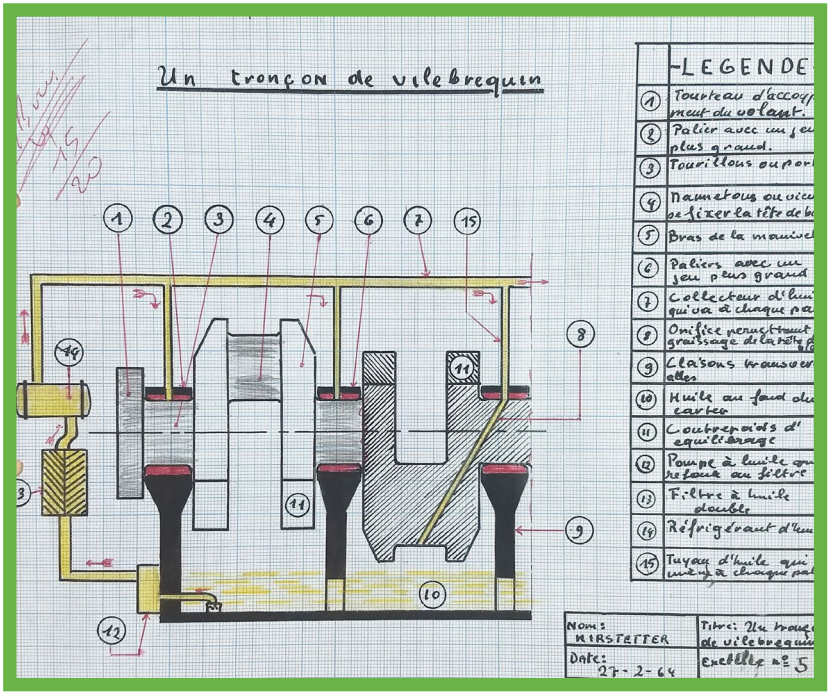

Aan het Werk

De maand van de geschiedenis had als thema 'Aan het Werk'.
We vonden in de archieven 4 verhalen over werken in Rivierenland. Wekelijks kregen bezoekers hints waaruit ze konden afleiden wat het onderwerp van die week was.

Lesmateriaal uit het archief van scheepswerf Dodewaard, gebruikt in de vlog over scheepsbouw.

Vlogs

Net als in 2020 maakten we in 2021 12 vlogs die we koppelden aan de actualiteit. Ze zijn te vinden op ons YouTube-kanaal. De bronnen van al deze vlogs staan op onze website voor mensen die zich verder willen verdiepen in een van de onderwerpen. Die website hebben we dit jaar trouwens helemaal vernieuwd, waardoor bezoekers nu nog veel sneller kunnen vinden wat ze zoeken.

Ter inspiratie

Wat hebben de lancering van Apollo 13, een bromfietsongeluk en het huwelijk van Gerda en Hennie met elkaar gemeen? Het gebeurde allemaal op vrijdag de 13de. Voordat we een vlog maakten over dit onderwerp, waren we er van overtuigd dat het bijgeloof is dat vrijdag de 13de ongeluk brengt. Maar na afloop...

7. Archiefinspectie

De archiefinspecteur zorgt ervoor dat de juiste stukken op de juiste manier van de aangesloten partijen naar het RAR komen. Hij doet inspecties op locatie en geeft advies over wat er bewaard moet worden en hoe. Gelukkig konden deze werkzaamheden, ondanks de maatregelen, ook dit jaar redelijk gewoon doorgaan.

Verslagen en gesprekken

Alle gemeenten en het waterschap ontvingen zoals gebruikelijk een jaarverslag over het toezicht in het voorgaande jaar. Sommige gemeenschappelijke regelingen ontvingen een jaarbrief. Op basis hiervan zijn constructieve jaargesprekken gevoerd en afspraken gemaakt voor de rest van 2021 en daarna.

Themaonderzoeken

We hebben 2 themaonderzoeken gedaan naar actuele onderwerpen: de duurzame toegankelijkheid van videotulen en het gebruik van elektronische handtekeningen. Voor 2022 hebben we 2 nieuwe themaonderzoeken voorbereid: één onderzoek naar e-mailarchivering en één naar het gebruik en de archivering van algoritmen.

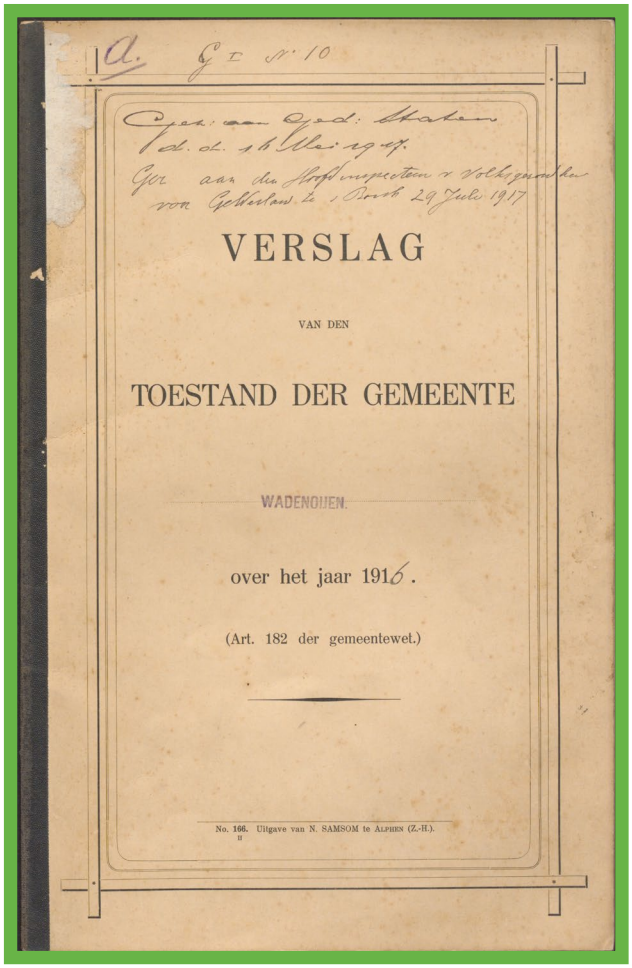

VERSLAG

VAN DEN

TOESTAND DER GEMEENTE

WADENOIJEN.

over het jaar 1916.

(Art. 182 der gemeentewet.)

No. 166. Uitgave van N. SAMSOM te ALPHEN (Z.-H.).

Verslag van de toestand van de gemeente Wadenoijen in 1916.

Geldermalsen
De archiefstukken van de voormalige gemeente Geldermalsen zijn in 2021 overgebracht naar het RAR. Hiermee is een groot deel van de recente geschiedenis van de nieuwe gemeente West Betuwe toegankelijk geworden voor recht- en bewijsvinding en historisch onderzoek.

Verhuizers zetten archieven uit Geldermalsen in ons depot.

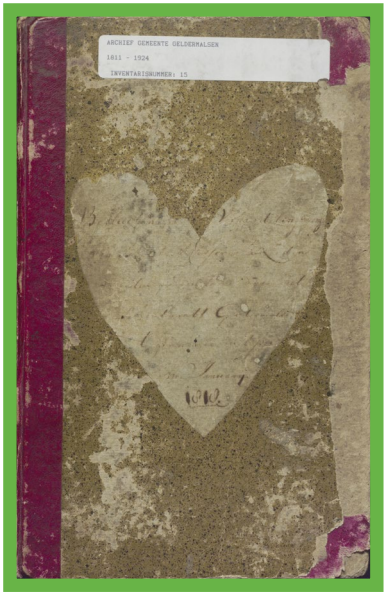

Boekje uit het archief van de gemeente Geldermalsen in 1818.

Ter inspiratie

Het RAR vervult een belangrijke functie in de democratische rechtstaat. Met historisch archiefmateriaal kan iedereen de overheid controleren. De beheeromgeving die nu door gemeenten wordt gebruikt voor videotulen is niet gemaakt voor duurzame toegang op de langere termijn. Een conclusie uit ons onderzoek was daarom dat videotulen het best versneld naar het eDepot kunnen worden overgebracht. (De huidige wettelijke termijn is 20 jaar en wordt in de nieuwe wet verkort naar 10 jaar.)

8. Advies

We digitaliseren steeds meer papieren stukken, maar ondertussen wordt natuurlijk ook weer heel veel nieuwe informatie digitaal aangemaakt en opgeslagen. Hoe kun je dat het beste doen en hoe zorgen we ervoor dat ook deze informatie voor altijd kan worden opgeslagen en toegankelijk kan zijn? We zoeken naar de antwoorden op dit soort vragen en adviseren onze klantorganisaties hierover.

Digitale kluis

Een eDepot is een digitale kluis voor de eeuwigheid. Digitale informatie van de overheid wordt erin opgeslagen en beschikbaar gesteld voor iedereen. Het RAR heeft alweer sinds 2019 een eDepot. Om een beter beeld te krijgen van de ordening van het digitale archief bij archiefvormers hebben we een toetsmethodiek opgesteld en daarmee de eerste toetsen afgenomen. Verder hebben we gewerkt aan het opzetten van een digitale werkplaats waarin we digitaal archiefmateriaal in allerlei vormen kunnen analyseren en bewerken, zodat we het kunnen opnemen in ons eDepot. Daarin zoeken we veel samenwerking met andere archiefdiensten en specialisten.

Kaart van het arrondissement Tiel in 1861.

Kennis
Het afgelopen jaar hebben we voor onze klantorganisaties kennisnotities geschreven over:

- migratie en conversie;
- archiveren van WhatsApp-berichten en sms'jes; en
- archiveren van bestemmingsplannen.

Ook hebben we de processen voor digitale overbrenging beschreven en gevisualiseerd.

Ter inspiratie

Digitale archivering is experimenteren, uitdenken en pionieren. Er is nog altijd weinig digitaal archiefmateriaal dat volgens de Archiefwet aan archiefdiensten moet worden overgedragen. En er is dus nog relatief weinig ervaring opgebouwd. Het RAR is vooruitstrevend al enkele jaren bezig met ervaring opdoen in datamigratie, datamapping, databewerking en procesinrichting. Zo kunnen we in het spannende, complexe en dynamische vakgebied van digitaal informatiebeheer de juiste keuzes maken. En zijn we er helemaal klaar voor als de grote digitale archiefleveringen onze kant op komen.

Pouline schrijft over corona in onze studiezaal.

Jaarcijfers

	2019*	2020	2021
Paginaweergaves via archieven.nl	2.854.484	5.848.151	4.637.032
Aantal bezochte webpagina's	1.330.432	1.615.348	1.440.694
Aanvragen inzage archiefstukken	6.279	5.236	4.135
Bezoekers studiezaal	1.833	980	706
Bezoekers evenementen	2.744	914	445
Leerlingenbereik (aantal personen) • Basisonderwijs • Voortgezet onderwijs • Hoger onderwijs	1.043 732 267 44	402 162 240 -	892 774 103 15
Ontsluiting archieven in meters	168	65	101
Objecten beschreven in bibliotheek en documentatie	1.203	1.611	1.540
Objecten ontsloten in TH Atlas	7.695	4.350	1.448
Aantal scans (in- en extern)	-	399.000	570.000
Aantal namen toegevoegd aan personendatabase	153.468	213.997	156.473
Aantal ontsloten/verbeterde bouwvergunningen	7.675	16.531	22.302
Omvang archieven (in meters)	14.217	14.774	15.551
Aantal medewerkers per 31/12	25	29	26
Aantal fte per 31/12	16,99	18,5	21,2
Aantal vrijwilligers	33	38	36

*2019 is toegevoegd om de effecten van de corona-maatregelen te laten zien.

10. Twitterfeed

Januari

Regionaal Archief Tilburg
@RATilburg

Bij ons was er ook een toename van online bezoek.

Februari

Struingids
@struingids

Benieuwd naar de relatie van Rivierenlanders met water? Ga dan mee op stap met Rhijn! Er zijn nu routes in Tiel en Zaltbommel beschikbaar #rivierenland #tiel #zaltbommel

Maart

Peter Soemers (he/him)
@PSoemers

The splendid idea came from his wife Maria van Reigersbergh - she explains the story in this video by @RARivierenland #OnThisDay #HugoDeGroot #HugoGrotius #Archives-Matter

Sander de Regt
@ShadowMakerSdR

Dat is cool. Hoe kun je zoeken in die archieven? We zijn best nieuwsgierig naar de bouwgeschiedenis van ons huis en het archief zou daarbij kunnen helpen.

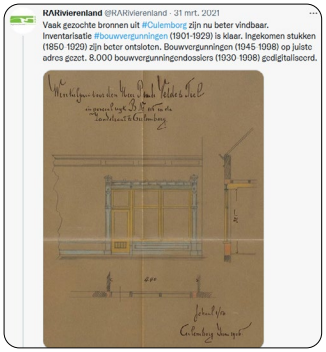

April

Bertjan Kers
@Bertjan_Kers

De optocht van Teskesdurp in het archief. @RARivierenland

Mei

Archieven.nl
@archievennl

Vandaag vieren wij dat wij 76 jaar leven in vrijheid. Op onze website is genoeg te vinden over hoe Bevrijdingsdag de afgelopen jaren is gevierd, zoals deze collectie van @RARivierenland

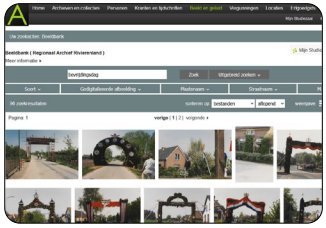

Juli

Open Archieven
@openarch_nl

Jacob van Andel en Neeltje Vervoorn trouwden vandaag 200 jaar geleden in Brakel (bron @RARivierenland)

September

Jet Vroege
@JetVroege

Zag het gisteren en moest toch wel lachen. Hardop.

Juni

Eric Ketelaar
@EricKetelaar

nuttige en plezierige ochtend in Reg archief Rivierenland in Tiel 9.15 (ja vroeg op)-13.00. Uit tien gemeentearchieven materiaal opgevraagd en verwerkt. MS lens prima scanner!

Jan van Meerten
@JanvanMeerten

Transcriptie van het testament van een 18e eeuwse Geertije van Meerten. Met dank aan @RARivierenland voor het bewaren van dit testament en de geboden mogelijkheid om het in te zien.

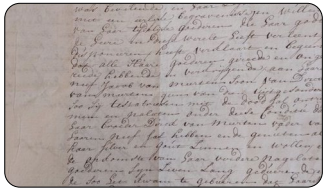

Augustus

Raymond Uppelschoten
@RaymondUppelstn

Heerlijk dat jullie dit posten!

Oktober

Yvette Hoitink
@yhoitink

Ik leerde ooit bij een cursus bronvermeldingen dat je nooit je geheugen citeert, alleen documenten. Je schrijft op wat je nog weet, en citeert dan dat document.

November

Theo van Bemmel
@TCJvB

Leuk! Hebben jullie toevallig ook iets gevonden over bruiloftsliedjes?

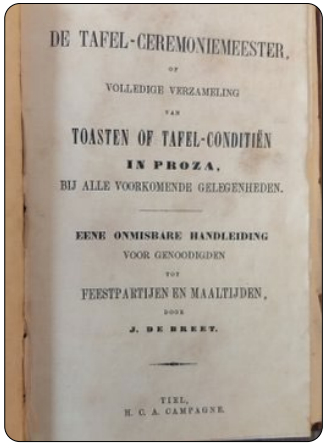

December

Berco Hoegen
@BercoHoegen

Voor een onderzoek naar grienden maak ik gebruik van de scanservice van @RARivierenland, wat een geweldige service. Bijna 100 jaar opbrengstrekeningen van Waardenburg. We zijn op de helft. Hulde aan de mensen die dit zorgvuldig en goed doen!

Erfgoed Gelderland
@ErfgoedGld

ZELF AAN DE SLAG | Elke week delen we een korte lezing over marketing en communicatie uit het erfgoedveld. Vandaag, hoe maak je een vlog? Hier licht het @RARivierenland toe waarom vloggen loont, en hoe je als organisatie een vlog maakt.

Brabants Dagblad
@bdbommel

Duik in het video-archief van @RARivierenland voor #dorpsfilms over @Zuilichem_DR #Brakel @hedel_info @DPF_Bruchem @DorpGameren #Heerewaarden #Rossum en @gem_zaltbommel

Volg ons via

- @RegionaalArchiefRivierenland
- @RARivierenland
- @RARivierenland

Download onze app: